# ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
# JEAN MISCHO
## της 16ης Φεβρουαρίου 1989 *

*Κύριε πρόεδρε,*
*Κύριοι δικαστές,*

1. Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης, η οποία είναι μία γαλακτοκομική επιχείρηση, ζήτησε από τον αρμόδιο ολλανδικό οργανισμό τη χορήγηση ενισχύσεως δυνάμει του κανονισμού 986/68 του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1968, περί θεσπίσεως των γενικών κανόνων σχετικά με τη χορήγηση ενισχύσεων για το αποκορυφωμένο γάλα και το αποκορυφωμένο γάλα εις κόνιν που προορίζεται για τη διατροφή ζώων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 120), και του κανονισμού 1105/68 της Επιτροπής, της 27ης Ιουλίου 1968, περί των λεπτομερειών χορηγήσεως ενισχύσεων για το αποκορυφωμένο γάλα που προορίζεται για τη διατροφή των ζώων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 148).

2. Δεδομένου ότι δεν της χορηγήθηκαν τελικώς οι ζητηθείσες ενισχύσεις, διότι στο αποβουτυρωμένο γάλα είχε προστεθεί « ένα συμπυκνωμένο προϊόν παράγωγο γάλακτος », η εν λόγω επιχείρηση άσκησε προσφυγές ενώπιον του College van Beroep voor het Bedrijfsleven της Χάγης, το οποίο έκρινε ότι ετίθετο πρόβλημα ερμηνείας της κοινοτικής νομοθεσίας εφόσον οι εφαρμοστέες διατάξεις του ολλανδικού δικαίου ήταν πανομοιότυπες προς τις διατάξεις της εν λόγω νομοθεσίας.

3. Κατόπιν τούτου, το College van Beroep υπέβαλε στο Δικαστήριο το εξής προδικαστικό ερώτημα:

« Έχουν οι διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) 986/68 του Συμβουλίου, και ειδικότερα η έκφραση " στο οποίο τίποτα δεν έχει προστεθεί " που περιέχεται στο άρθρο 1, στοιχείο α), του κανονισμού αυτού σε συνδυασμό με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) 1105/68 της Επιτροπής, την έννοια ότι η εφαρμογή μιας μεθόδου με την οποία, μετά την παρασκευή βουτύρου, αφαιρείται, προκειμένου να επιτευχθεί η απαιτούμενη σε ξηρές ουσίες περιεκτικότητα, το απόπλυμα που χρησιμοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της παρασκευής και παρέμεινε στο αποβουτυρωμένο γάλα από το εναπομένον γλυκό αποβουτυρωμένο γάλα που έχει αποχωριστεί για το σκοπό αυτό και με την οποία το κατ' αυτό τον τρόπο συμπυκνωμένο γλυκό αποβουτυρωμένο γάλα αναμιγνύεται στη συνέχεια με το εναπομένον όξινο αποβουτυρωμένο γάλα που προέκυψε κατά την παρασκευή του βουτύρου, συνιστά προσθήκη που αποκλείει την, κατά την έννοια του άρθρου 1 του κανονισμού (ΕΟΚ) 986/68, χορήγηση της ενίσχυσης; »

4. Δυνάμει του άρθρου 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 804/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 82), όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό 465/75 του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 1975, (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/011, σ. 222) χορηγούνται ενισχύσεις, μεταξύ άλλων, για το αποκορυφωμένο και το αποβουτυρωμένο γάλα που παράγονται στην Κοινότητα και χρησιμοποιούνται για τη διατροφή ζώων, εφόσον τα προϊόντα αυτά ανταποκρίνονται σε ορισμένες προϋποθέσεις. Οι προϋποθέσεις αυτές καθορίζονται ιδίως στο άρθρο 1 του προαναφερθέντος κανονισμού 986/68, το οποίο έχει ως εξής [1]:

« Κατά την έννοια του παρόντος κανονισμού νοείται ως:

α) γάλα:

το προϊόν της αμέλξεως μιας ή περισσοτέρων αγελάδων, *στο οποίο τίποτα δεν έχει*

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

1 — Η υπογράμμιση δική μου.

*προστεθεί* και το οποίο το πολύ έχει μόνο μερικώς αποκορυφωθεί·

β) αποβουτυρωμένο γάλα:

το παράγωγο εκ της μεταποιήσεως του γάλακτος ή της κρέμας γάλακτος βούτυρο, έστω και όξινο ή οξινισθέν·

γ) αποκορυφωμένο γάλα:

το *γάλα και το αποβουτυρωμένο γάλα* με μέγιστη περιεκτικότητα σε λιπαρές ουσίες 1 %. »

5. Η Επιτροπή καθόρισε τις λεπτομέρειες εφαρμογής του κανονισμού αυτού με τον κανονισμό της 1105/68, όπως τροποποιήθηκε από τους κανονισμούς 2114/75 της 11ης Αυγούστου 1975 ( ΕΕ ειδ. έκδ. 03/001, σ. 123 ), και 1645/78, της 13ης Ιουλίου 1978 ( ΕΕ ειδ. έκδ. 03/022, σ. 13 ), του οποίου το άρθρο 1, παράγραφος 2, ορίζει ότι « οι ενισχύσεις χορηγούνται μόνο *για τις ποσότητες αποκορυφωμένου γάλακτος* οι οποίες είναι ενσωματωμένες στο γάλα για ζώα ». Οι παράγραφοι 4 μέχρι 6 της ίδιας αυτής διατάξεως προσθέτουν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

« 4) Το αποκορυφωμένο γάλα και το αποβουτυρωμένο γάλα, όπως προκύπτουν από τη μεταποίηση του γάλακτος σε κρέμα ή σε βούτυρο, ως συστατικά που προορίζονται να ενσωματωθούν στο γάλα για ζώα και που θα τύχουν ενισχύσεως, δεν μπορούν να αποτελέσουν το αντικείμενο αντικανονικής διαλύσεως σε σχέση με τις χρησιμοποιούμενες τεχνολογίες παραγωγής, ιδίως με νερό και/ή με ορό.

5) Η χορήγηση των ενισχύσεων εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι:

α) ...

β) όσον αφορά το αποβουτυρωμένο γάλα η περιεκτικότητά του σε ξηρό αποβουτυρωμένο υπόλειμμα είναι ίση ή μεγαλύτερη του 8 %.

6) Εντούτοις, οι ελάχιστες τιμές που προβλέπονται στην παράγραφο 5, υπό α ) και β ), δεν εφαρμόζονται στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) εάν ο μέσος όρος των ελαχίστων τιμών οι οποίες διαπιστούνται σε ένα κράτος μέλος ή σε περιοχή κράτους μέλους για το εν λόγω προϊόν είναι μεγαλύτερος της οριακής τιμής που καθορίζεται στην παράγραφο 5. Στην περίπτωση αυτή, η τελευταία αυτή τιμή αντικαθίσταται από τη μέση τιμή που διαπιστώθηκε στο κράτος μέλος ή στην εν λόγω περιοχή· η αντικατάσταση αυτή μπορεί να περιορίζεται στην περίοδο του έτους κατά την οποία χρησιμοποιείται η ελάχιστη τιμή που διαπιστώθηκε·

β) ...

γ) όσον αφορά το αποβουτυρωμένο γάλα, αν για λόγους τεχνολογικούς δικαιολογημένους, η περιεκτικότητα σε ξηρό υπόλειμμα είναι ίση ή ανώτερη του 4 % και κατώτερη της απαιτούμενης ελαχίστης περιεκτικότητας σε αποβουτυρωμένο ξηρό υπόλειμμα. Στην περίπτωση αυτή η ενίσχυση που δύναται να χορηγείται είναι μειωμένη, σε σχέση με την ενίσχυση που χορηγείται στο αποβουτυρωμένο γάλα, αναλογικά με τη μείωση της περιεκτικότητος σε ξηρό υπόλειμμα. »

6. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι οι ενισχύσεις χορηγούνται μόνο για το

αποβουτυρωμένο γάλα κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 986/68, το δε ζήτημα που τίθεται εν προκειμένω είναι να διευκρινιστεί το περιεχόμενο των προϋποθέσεων που τίθενται από την κοινοτική νομοθεσία.

7. Καταρχάς, είναι βέβαιο ότι το αποβουτυρωμένο γάλα πρέπει να προκύπτει από τη μεταποίηση γάλακτος στο οποίο τίποτα δεν έχει προστεθεί (άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο β), του προαναφερθέντος κανονισμού 986/68). Όμως, το αποβουτυρωμένο γάλα δεν προέρχεται από τη μεταποίηση γάλακτος όταν προκύπτει εν μέρει και από την προσθήκη ουσιών μη προερχόμενων από το γάλα, όπως το νερό αποπλύσεως. Η απαγόρευση οποιασδήποτε προσθήκης στο γάλα θα εστερείτο νοήματος αν τέτοιες προσθήκες μπορούσαν να γίνονται κατά το επόμενο στάδιο, δηλαδή αυτό του αποβουτυρωμένου γάλακτος.

8. Εξάλλου, η άποψη αυτή επιβεβαιώνεται από το κείμενο του άρθρου 1, παράγραφος 4, του προαναφερθέντος κανονισμού 1105/68 της Επιτροπής.

9. Επιπλέον, η νομολογία του Δικαστηρίου δεν αφήνει καμιά αμφιβολία ως προς το ζήτημα αυτό. Έτσι, το Δικαστήριο έχει κρίνει, σε μία υπόθεση όπου αντικείμενο της διαφοράς ήταν, επίσης, προϊόν που λαμβάνεται από γάλα κατά την έννοια του άρθρου 1 του κανονισμού 986/68 του Συμβουλίου[2], ότι:

«Δεν είναι δυνατό να χορηγηθεί ενίσχυση μέσω του αναφερθέντος μηχανισμού παρέμβασης για προϊόν που δεν παρασκευάστηκε από το προϊόν του αρμέγματος μιας ή περισσοτέρων αγελάδων, όποια κι αν είναι, εξάλλου, η χημική σύνθεση του τελικού προϊόντος, που παρασευάστηκε με τον τρόπο αυτό.»

2 — Απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 1983 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 205 έως 215/82, Deutsche Milchkontor κατά Γερμανίας, Συλλογή 1983, σ. 2633.

10. Επομένως, είναι απολύτως σαφές ότι η προσθήκη οποιασδήποτε ουσίας, στο αποβουτυρωμένο γάλα όπως και στο γάλα, αποκλείει τη χορήγηση της εν λόγω ενισχύσεως.

11. Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης υποστηρίζει ακόμα ότι, εν πάση περιπτώσει, δεν υφίσταται εν προκειμένω τέτοιου είδους προσθήκη, αλλά μάλλον «μερικός χωρισμός μετά τον οποίο γίνεται νέο μείγμα».

12. Ωστόσο, επί του σημείου αυτού, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι όχι μόνο η κοινοτική νομοθεσία αποκλείει οποιαδήποτε *προσθήκη* στο γάλα ή στο αποβουτυρωμένο γάλα, *αλλά και οποιαδήποτε πρόσθετη μεταποίηση* του αποβουτυρωμένου γάλακτος αποσκοπούσα στην αύξηση της περιεκτικότητάς του σε ξηρό αποβουτυρωμένο υπόλειμμα.

13. Η άποψη αυτή βρίσκει έρεισμα στο ίδιο το κείμενο του προαναφερθέντος άρθρου 1, από το οποίο προκύπτει ότι το αποβουτυρωμένο γάλα πρέπει να είναι το αποτέλεσμα της μεταποίησης του γάλακτος. Επομένως, αν επιτρεπόταν πρόσθετη επεξεργασία μεταποιήσεως, το αποβουτυρωμένο γάλα που τελικώς λαμβάνεται και για το οποίο ζητείται ενίσχυση στην πραγματικότητα θα προέκυπτε και από πρόσθετη μεταποίηση του αποβουτυρωμένου γάλακτος και όχι απλώς από τη μεταποίηση του γάλακτος. Η αφαίρεση, μέσω εξατμίσεως ή άλλως, του νερού που περιέχεται στο γλυκό αποβουτυρωμένο γάλα και η προσθήκη του κατ' αυτό τον τρόπο λαμβανόμενου αποβουτυρωμένου γάλακτος στο όξινο αποβουτυρωμένο γάλα, αποτελεί μια τέτοια πρόσθετη μεταποίηση. Το ίδιο θα συνέβαινε αν γινόταν εξάτμιση του νερού αποπλύσεως προκειμένου να ανακτηθεί το ευρισκόμενο σε κατάσταση διαλύσεως αποβουτυρωμένο γάλα.

14. Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται και από τις παραγράφους 5 και 6 του άρθρου 1 του

προαναφερθέντος εκτελεστικού κανονισμού της Επιτροπής.

15. Πράγματι, παραπέμποντας στις ελάχιστες μέσες τιμές σε ξηρό αποβουτυρωμένο υπόλειμμα που έχουν διαπιστωθεί σε κράτος μέλος ή σε περιοχή, ο κανονισμός εννοούσε προφανώς τις τιμές που σημειώνονται κατά την παραγωγή του βουτύρου, χωρίς οποιαδήποτε άλλη επεξεργασία, τιμές που προκύπτουν φυσιολογικώς από τη μεταποίηση του γάλακτος, εφόσον μια τέτοια αναφορά θα εστερείτο νοήματος, αν κάθε παραγωγός ήταν ελεύθερος να επιτυγχάνει τις τιμές της επιλογής του προβαίνοντας στις απαιτούμενες για το σκοπό αυτό ενέργειες.

16. Η ίδια συλλογιστική ισχύει, κατά μείζονα λόγο, όσον αφορά το σημείο γ) της ίδιας παραγράφου 6. Γιατί, πράγματι, να προβλέπεται μειωμένη ενίσχυση για αποβουτυρωμένο γάλα με μικρή περιεκτικότητα σε ξηρό υπόλειμμα, αν θα ήταν σε κάθε περίπτωση επιτρεπτό σ' έναν παραγωγό να προβαίνει στις αναγκαίες μεταποιήσεις προκειμένου να μεταβάλει, σχεδόν κατά βούληση, την εν λόγω περιεκτικότητα;

17. Τέλος, θεωρώ απαραίτητο να υπογραμμίσω ότι ο αποκλεισμός οποιασδήποτε μεταποιήσεως εκτός από αυτήν του γάλακτος σε βούτυρο είναι αναγκαίος για να καταστεί δυνατή η εφαρμογή στην πράξη της εν λόγω ρυθμίσεως ενόψει του σκοπού της, δηλαδή της αξιοποιήσεως της γαλακτοκομικής παραγωγής μέσω της αξιοποιήσεως των υποπροϊόντων που λαμβάνονται κατά την παρασκευή του βουτύρου. Ως εκ τούτου, είναι απολύτως αναγκαίο το εν λόγω υποπροϊόν, δηλαδή το αποβουτυρωμένο γάλα, να προέρχεται αποκλειστικά από την παρασκευή του βουτύρου και όχι από την προσθήκη προϊόντων παρόμοιας χημικής συνθέσεως (ορός γάλακτος, συμπυκνωμένο γάλα) πράγμα που η ρύθμιση δεν αποσκοπεί να ενθαρρύνει. Επομένως, η εν λόγω ρύθμιση δεν μπορεί να πετύχει το σκοπό της χωρίς αυστηρό έλεγχο της προελεύσεως του αποβουτυρωμένου γάλακτος που μπορεί να τύχει ενισχύσεως. Όμως, η Επιτροπή κατέδειξε κατά τρόπο πειστικό ότι θα καθίστατο εξαιρετικώς δυσχερής η διενέργεια τέτοιου ελέγχου, αφ' της στιγμής επιτρέπονται ορισμένες μεταποιήσεις, διότι το τελικό προϊόν δεν θα απεκάλυπτε τη φύση τους και, επομένως, το αποβουτυρωμένο γάλα θα μπορούσε επίσης να έχει αποτελέσει το αντικείμενο μεταποιήσεων που δεν θα χρησίμευαν στην πραγματικότητα παρά για να συγκαλύψουν αντίθετες προς το σκοπό της ενίσχυσης ενέργειες, όπως, παραδείγματος χάρη, προσθήκες ή διαλύσεις. Επομένως, είναι σαφές ότι η ενίσχυση μπορεί να πετύχει το σκοπό της μόνο εφόσον είναι βέβαιο ότι το αποβουτυρωμένο γάλα προέρχεται αποκλειστικά και μόνο από τη μεταποίηση του γάλακτος σε βούτυρο, πράγμα το οποίο, ελλείψει δυνατότητας επαρκών ελέγχων, συνεπάγεται τον αποκλεισμό *οποιασδήποτε* μεταποιήσεως. Εξάλλου, από τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υποθέσεως καταδεικνύεται η έκταση της δυσκολίας αυτής, εφόσον οι ίδιες οι εθνικές αρχές δεν μπόρεσαν να καθορίσουν τη φύση των μεταποιήσεων ή προσθηκών που είχε υποστεί το εν λόγω αποβουτυρωμένο γάλα.

18. Ενόψει των προηγούμενων σκέψεων, ούτε η επιθυμία αποφυγής της καταβολής φορολογικής επιβαρύνσεως για το χρησιμοποιηθέν νερό — ζήτημα περί του οποίου έγινε λόγος ενώπιον του College van Beroep — μπορεί να δικαιολογήσει τη χρησιμοποίηση του νερού αποπλύσεως και την αύξηση, με τη μία ή την άλλη μέθοδο, της περιεκτικότητας του αποβουτυρωμένου γάλακτος σε ξηρό αποβουτυρωμένο υπόλειμμα.

19. Για όλους αυτούς τους λόγους, προτείνω να δοθεί στο υποβληθέν από το College van Beroep voor het Bedrijfsleven ερώτημα η ακόλουθη απάντηση.

20. « Οι διατάξεις του κανονισμού 986/68 του Συμβουλίου, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του κανονισμού 1105/68 της Επιτροπής πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αποκλείουν τόσο οποιαδήποτε προσθήκη στο αποβουτυρωμένο γάλα στοιχείου μη περιεχόμενου στο γάλα όσο και οποιαδήποτε πρόσθετη μεταποίηση με την οποία αποσκοπείται το αποβουτυρωμένο γάλα, για το οποίο ζητείται η ενίσχυση να αποκτήσει, μέσω αφαιρέσεως του νερού που περιέχεται στο γλυκό αποβουτυρωμένο γάλα και ενσωματώσεως του κατ' αυτό τον τρόπο συμπυκνωμένου γλυκού αποβουτυρωμένου γάλακτος στο όξινο αποβουτυρωμένο γάλα, μεγαλύτερη περιεκτικότητα σε ξηρό αποβουτυρωμένο υπόλειμμα. »